

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Стилістика і культура російської та української мов

обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Російсько-український переклад»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти перший

філологічний факультет

Мова навчання українська, російська

Розробник: доцент кафедри зарубіжної літератури, теорії літератури та слов'янської філології Гураль Майя Ігорівна

Профайл викладача:

<https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=WJXLNiwAAAAJ&cstart=20&page=80>

Контактний телефон: 0502830664

E-mail: m.gural@chnu.edu.ua

Консультації: Очні консультації: середа 13.00-14.00

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю

- 1. Анотація навчальної дисципліни:** Навчальна дисципліна «Стилістика і культура російської та української мов» призначена для студентів 4 курсу спеціальності «Переклад (російсько-український)». У лекціях обговорюються питання вживання одиниць усіх мовних рівнів, стильової організації тексту; аналізуються загальні положення та спірні питання теорії функціональних стилів російської та української мов; розглядаються стилістичні ресурси обох мов, система образних засобів.
- 2. Мета навчальної дисципліни:** узагальнити знання щодо стилістичної системи російської та української мов, комплексу комунікативних властивостей мовлення та творче застосування знань у практиці комунікації з врахуванням специфіки мовленнєвої ситуації; представити культуру мовлення як сукупність її властивостей та особливостей, познайомити студентів з основами культурно-регулятивної діяльності в галузі російської та української мов; дати поняття норми літературної мови; показати найбільш цілеспрямоване використання мовних варіантів при різних типах мовленнєвої діяльності; розглянути ті відхилення від норми на лексичному, морфологічному й синтаксичному рівнях усного й писемного мовлення, які обумовлені її функціонуванням в умовах середовища.
- 3. Пререквізити:** Сучасна російська мова, Сучасна українська мова.

4. Результати навчання

Загальні компетентності: Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Здатність працювати в команді та автономно. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності: Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються. Здатність аналізувати соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. Здатність здійснювати лінгвістичний аналіз текстів.

У ході вивчення курсу студент повинен:

знати:

- предмет стилістики російської та української мов;
- систему функціональних стилів російської та української мов та стилів мовлення;
- систему комунікативних властивостей мови – структурних та функціональних;
- норми літературної російської й української мов;
- методику проведення лінгвостилістичного аналізу різножанрових текстів;
- структуру й композиційні елементи зв'язного письмового тексту; особливості діалогічного й монологічного мовлення.

уміти:

- систематизувати й фіксувати, аналізувати, узагальнювати здобуті з різних джерел відомості про систему функціональних стилів мови й мовлення, нормативність одиниць російської та української мов на усіх рівнях мовної системи;
- застосовувати отримані знання про стилі й комунікативні властивості мови як наукову основу для оцінки власного й чужого мовлення, для лінгвістичного аналізу текстів різних стилів і жанрів;
- формувати навички вільного володіння мовою в рамках наукового й публіцистичного стилів;
- застосовувати навички роботи з лінгвістичною літературою;
- здійснювати повний лінгвостилістичний аналіз різножанрових текстів;
- здійснювати редагування текстів російською та українською мовами;
- правильно вживати засоби виразності мовлення.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни												
Основи професійної діяльності перекладача												
Форма навчання	Рік підготовки	семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4	7	3	90	2	30	15			41	4	іспит
Заочна												

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	Денна форма				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи опису культури російського та українського мовлення. Система комунікативних властивостей					

	мовлення					
Тема 1. Поняття культури мовлення. Сучасна теоретична концепція культури мовлення. Активні процеси в сучасній рос. та укр. мовах та соціальні пріоритети у формуванні сучасної культури мовлення	8	2				6
Тема 2. Стилїстика російської та української мов як наука	7	2				5
Тема 3. Система комунікативних властивостей рос. та укр. мов. Правильність мовлення як основна комунікативна властивість.	9	2	2			5
Тема 4. Чистота російського й українського мовлення	7	2				5
Тема 5. Багатство мовлення	4	2	2			
Тема 6. Поняття точності мовлення	4	2	2			
Тема 7. Логічність мовлення	2	2				
Тема 8. Образність і виразність мовлення	2	2				
Разом за ЗМ1	45	16	6		2	21
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Система функціональних стилів російської та української мов					
Тема 9. Поняття стилю мови й мовлення	2	2				
Тема 10. Публіцистичний стиль мови	9	2	2			5
Тема 11. Офіційно-діловий стиль	8	2	1			5
Тема 12. Науковий стиль. Його функції та мовностильові особливості	9	2	2			5
Тема 13. Розмовне мовлення як різновид літературної мови	11	4	2			5
Тема 14. Художній стиль мови	4	2	2			
Разом за ЗМ2	45	14	9		2	20
Усього годин	90	30	15		2	41

5.3. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Правильність мовлення як основна комунікативна властивість. Норми російської та української мов на різних рівнях мовної структури.
2	Багатство мовлення.
3	Точність російського та українського мовлення.
4	Публіцистичний стиль мови: ознаки, особливості, підстилі.
5	Офіційно-діловий стиль. Ділові папери та документи. Правила їх оформлення.
6	Науковий стиль. Його функції та мовностильові особливості.

7	Розмовне мовлення: особливості, специфіка, поняття норми розмовного мовлення, стратегія мовної поведінки.
8	Місце художнього стилю в стилістичній системі російської й української мов.

5.4. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Активні процеси в сучасній російській та українській мовах та соціальні пріоритети у формуванні сучасної культури мовлення.
2	Стилістика як наука. Порівняльна російсько-українська стилістика.
3	Правильність мовлення як основна його комунікативна властивість.
4	Чистота російського й українського мовлення.
5	Образність і виразність мовлення. Система тропів.
6	Публіцистичний стиль мовлення.
7	Офіційно-діловий стиль: особливості, уніфікація та стандартизація ділових норм.
8	Науковий стиль. Його функції та мовностильові ознаки.
9	Особливості розмовного мовлення як різновиду літературної мови.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- контрольні роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою

Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (<i>аудиторна та самостійна робота</i>)														Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1								Змістовий модуль №2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	40	100
2	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5		

7. Рекомендована література

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів, 1990. – 231с.
2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навчальний посібник / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 432 с.
3. Бирик С. П., Єрмоленко С. Я., Пустовіт Л. О. Словник епітетів української мови / За ред. Л. О. Пустовіт. – К. : Довіра, 1998. – 432 с.
4. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови : Використання морфологічних засобів мови / Г. Й. Волкотруб – К., 1998. – 176 с.
5. Волкотруб Г. Й. Стилiстика дiлової мови : навч. посiбник / Г. Й. Волкотруб – К. : МАУП, 2002. – 158 с.
6. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика української мови : навчальний посібник : вид. 3-є / Г. Й. Волкотруб. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. – 254 с.
7. Дудик П.С. Стилiстика української мови : навч. посiбник / С.П.Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 368 с.
8. Головин Б.Н. Основи культури речі. М., 1988.
9. Головин Б.Н. Как говорить правильно. Горький, 1979.
10. Горбачевич К.С. Нормы современного русского литературного языка. – М.: Просвещение, 1984.
11. Ижакевич Г.П., Кононенко В.И. и др. Сопоставительная стилистика русского и украинского языков. К., 1980.
12. Ильяш М.И. Основи культури речі. К.: Вища школа, 1984.

13. Кожина М.Н. Стилистика русского языка. М.: Просвещение, 1977.
14. Кононенко В.И. Грамматическая стилистика русского языка. К., 1981.
15. Колесов В.В. Культура речи – культура поведения. Л., 1988.
16. Основы культуры речи. Хрестоматия / Под ред. Скворцова. М.: Высш. шк., 1984.
17. Практическая стилистика русского языка / Под ред.. М.И. Ильяша и др. К.: Высш. шк., 1975.
18. Панфилов А.К. Сборник упражнений по стилистике русского языка. – М.: Просвещение, 1989.
19. Плещенко Т. Стилистика и культура речи. Минск, 1999.
20. Розенталь Д.Э. Практическая стилистика русского языка. М.,1980.
21. Розенталь Д.Э. Культура речи. М.: Изд-во Моск. гос. ун-та, 1960.
22. Стилистика русского языка / Под ред.. Н.М. Шанского. Л., 1989.
23. Гвоздев А.Н. Очерки по стилистике русского языка. М.: 1965.
24. Скворцов Л.И. Теоретические основы культуры речи. М., 1980.
25. Культура русской речи / под ред.. Л.К. Граудиной, Е.Н. Ширяева. М., 1998.
26. Функциональная и практическая стилистика русского языка / Сост. М.И. Гураль. Черновцы: Рута, 2003.

Література до змістового модуля №1

1. Бондалетов В.Д., Вартапетова С.С., Кушлина Э.Н., Леонова Н.А. Стилистика русского языка / Под ред. Н.М.Шанского. Л., 1989.
2. Васильева А.Н. Основы культуры речи. М.: Высш. шк., 1990.
3. Головин Б.Н. Основы культуры речи. М., 1988.
4. Голуб И.Б. Стилистика русского языка. М.: Рольф, 2001.
5. Голуб И.Б. Грамматическа стилистика современного русского языка. М.,1989.
6. Горбачевич К.С. Нормы современного русского литературного языка. М.: Просвещение, 1984.
7. Кожина М.Н. Стилистика русского языка. М.:Просвещение, 1977.
8. Введенская Л.А. Культура речи. Ростов-на-Дону: Феникс, 2000.
9. Розенталь Д.Е. Практическая стилистика русского языка. М.,1980
10. Плещенко Т. Стилистика и культура речи. Минск, 1999.
11. Скворцов Л.И. Теоретические основы культуры речи. М., 1980.
12. Кононенко В.И. Грамматическая стилистика русского языка. К., 1981.
13. Ицкович В.А. Языковая норма. М., 1968.
14. Культура русской речи / под ред.. Л.К. Граудиной, Е.Н. Ширяева. М., 1998.
15. Плещенко Т. Стилистика и культура речи. Минск, 1999.

Література до змістового модуля №2

1. Кожина М.Н. Стилистика русского языка. М.: Просвещение, 1977.
2. Культура русской речи / под ред. Л.К. Граудиной, Е.Н. Ширяева. – М., 1998.
3. Вопросы грамматической стилистики / Под ред. Д.Э. Розенталя – М, 1975.
4. Васильева А.Н. Основы культуры речи. М.: Высш. шк., 1990.
5. Практическая стилистика русского языка / Под ред. М.И. Ильяша и др. К.: Высш. шк., 1975.
6. Плещенко Т. Стилистика и культура речи. Минск, 1999.
7. Разинкина Н.М. Функциональная стилистика. М.: Высшая школа, 1989.
8. Солганик Г.Я., Дроняева Т.С. Стилистика современного русского языка и культура речи. – М.: Академія, 2002.
9. Рахманин Л.В. Стилистика деловой речи и редактирование служебных документов. М., 1988.
10. Солганик Г.Я., Дроняева Т.С. Стилистика современного русского языка и культура речи. – М.: Академія, 2002.
11. Солганик Г.Я. Стилстика текста. М.: Флинта: Наука, 2003.
12. Сиротинина О.Б. Русская разговорная речь. М.: Просвещение, 1983.
13. Земская Е.А., Китайгородская М.В., Ширяев Е.Н. Русская разговорная речь. Общин вопросы. Словообразование. Синтаксис. М., 1981.
14. Шусторова Л.В. Практическая стилистика русского языка М.: Новая школа, 1994.

Допоміжна

Модуль 1

1. Ожегов С.И. Лексикология. Лексикография. Культура речи. М., 1974. С.121-147 (конспект)
2. Шмелев Д.Н. Русский язык в его функциональных разновидностях. М., 1977. С.47-52 (конспект)
3. Земская Е.А. Активные процессы в русском языке на рубеже XX-XXI в.в. // Язык как деятельность. Морфема. Слово. Речь. М.: Языки славянской культуры, 2004. с.513-533 (конспект, подбор собственных примеров)
4. Плещенко Т.П. Стилистика и культура речи. Минск, 1999. с.244-258. Упражнения: №1,3,10,15,20,22,31,40
5. Аванесов Р.И. Русское литературное произношение. М.: Просвещение, 1984. с.22-42 (конспект)
6. Солганик Г.Я., Дроняева Т.С. Стилистика современного русского языка и культура речи. М., 2002. с. 125-166. Упражнения: 148-150; 154; 160-161;166; 169;174-176;193;199-202.

7. Функциональная и практическая стилистика русского языка / Сост. Гураль М.И. – Черновцы: Рута, 2004. – с.41-43. Упражнения: 40-45
8. Плещенко Т.П. Стилистика и культура речи. – Минск, 1999. – с.464-482. Упражнения: 411,416,417,421-423,425

Модуль 2.

1. Виноградов В.В. Проблемы русской стилистики. М., 1981. с.45-72 (конспект)
2. Земская Е.А. Язык газет // Язык как деятельность. Морфема. Слово. Речь. – М.: Языки славянской культуры, 2004. с.546-564 (конспект)
3. Солганик Г.Я., Дроняева Т.С., Стилистика современного русского языка и культура речи. М., 2002. с.21-50. Упражнения: 14,17,23,30,31,39,42,52,56.
4. Гарбовский Н.К. Профессиональная речь (функционально-стилистический аспект) //Функционирование системы языка и речи. – М., 1989. – с.28-46 (конспект)
5. Функциональная и практическая стилистика русского языка / Сост. Гураль М.И. – Черновцы: Рута, 2004. с.37-39. Упражнения: 25-33.
6. Риторика. Практикум / Сост. Гураль М.И. Черновцы, 2004,-с.27-28 (конспект); с.28-30. Упражнения: 1-3.
7. Введенская Л.А. Культура речи. Ростов-на-Дону, 2000. с.276-312 (конспект)
8. Бабенко Л.Г., Казарин Ю.В. Анализ речевой структуры художественного текста // Лингвистический анализ художественного текста. – М.: Флинта, 2003. – с.425-457 (конспект).

8. Інформаційні ресурси

Сайт ЧНУ, дистанційне навчання: <https://moodle.chnu.edu.ua/>